

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2011

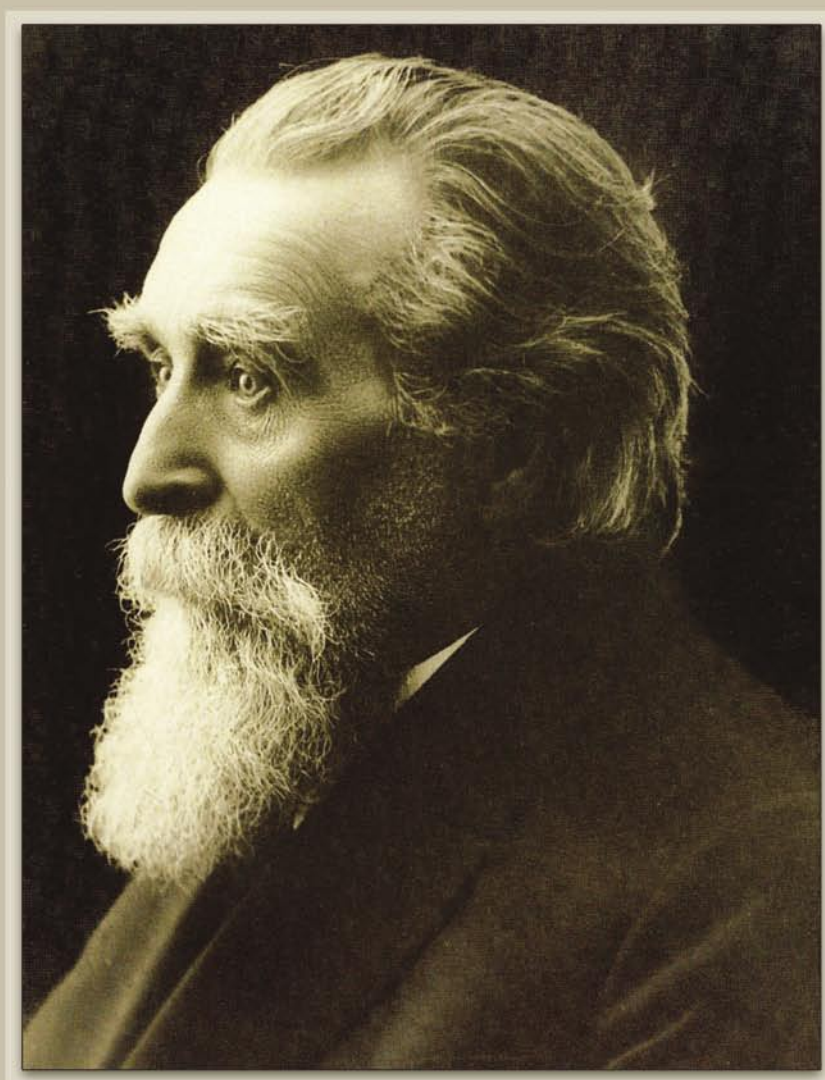
LAPKRITIS

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Nr. 11 (205)

JONO BASANAVIČIAUS
160-osios gimimo metinės

Lapkričio šventinės ir minėtinios dienos:

1-oji – Visų šventųjų,

2-oji – Vėlinės,

23-oji – Lietuvos kariuomenės

Vytautą Varkalą
75-mečio proga

JONAS BASANAVIČIUS

Jonas Basanavičius (gimė 1851 m. lapkričio 23 d. Ožkabalių kaime) Lietuvos istorijoje pramintas „tautos patriarchu“, numatęs jos ateitį ir kelius Nepriklausomybei pasiekti. Jo gyvenimo kredo gali atspindėti citata: „nepriklausomos savarankiškos Lietuvos geisti mes turime teisę“, nes lietuvių tauta turi tvirtus istorinius pagrindus, gali ir turi būti laisva.

Pirmuosius laisvės vilties spindulius J. Basanavičius pradėjo skleisti dar užsienyje (Bulgarijoje, Austrijos imperijoje), kur likimo nublokštas išgyveno dvidešimt penkerius metus. Savo jėgas, sveikatą ir laimę išdalijo svetimose šalyse, tačiau degančią meilę sielą iki pat savo mirties išsaugojo lietuvių tautai. Daugelis jo mokslo darbų ir tyrinėjimų skatino tautinę savimone, žadino tėvynės meilę. J. Basanavičius aukštino Lietuvos praeitį, domėjosi lietuvių kalbos ištakomis, rinko lietuvių tautosaką ir skatino kitus ją rinkti, sukūrė savitą lietuvių kilmės teoriją. Susidomėjęs Lietuvos istorija, ragino tautiečius kurti etnografinę draugiją, bet šią idėją realizavo tik Vilniuje, 1907 m. įsteigęs Lietuvių mokslo draugiją, kuriai paskyrė keliolika savo gyvenimo metų.

J. Basanavičius išplėtė lietuvių tautos sampratą, jos nariais laikydamas ne tik bajoriją, bet ir visus svetimtaučius, gyvenančius Lietuvoje. Keldamas tautos vienybės idėją, skatino žmones sutelkti jėgas prieš engėją. Subūręs apie save bendraminčių, 1883 m. pradėjo leisti „Aušrą“ (kurios svarbiausias tikslas ir buvo ugdyti tautiškumą); gyvendamas Prahoje ją redagavo. Šio laikraščio pirmojo numerio pratarmėje rašė: „Juk ir mes esame tokie pat žmonės kaip ir mūsų kaimynai ir norime visomis teisėmis, priklausančiomis visai žmonijai, lygiai su mūsų kaimynais naudotis“. Vėliau bendradarbiavo „Garsė“, „Varpė“, „Tėvynėje“, „Tėvynės sarge“ ir kituose Mažojoje Lietuvoje leistuose leidiniuose.

Savo pažiūras apie valstybės ir asmens santykius, valstybės paskirtį J. Basanavičius plačiai dėstė grįžęs į Lietuvą. Jis aktyviai dalyvavo visuomeninėje–politinėje veikloje, siekiant Lietuvos tautinio ir socialinio išsivadavimo. Jam labai praverė Bulgarijoje įgyta politinė patirtis (nuo 1899 m. buvo Bulgarijos demokratų partijos nariu) kartu su kitais visuomenininkais

J. Basanaviciaus kapas

1905 m. šaukiant Vilniuje Didįjį lietuvių Seimą bei steigiant Tautiškąją lietuvių demokratinę partiją. Šis žingsnis sukėlė karštas politines aistras, tačiau Didžiojo Vilniaus Seimo darbui nesukliudė – J. Basanavičiaus autoritetas vienijo įvairių partijų žmones. 1905 m. pabaigoje Vilniaus lietuvių J. Basanavičius buvo išrinktas komiteto, turėjusio organizuoti platesnį Lietuvos žmonių susirinkimą, pirmininku. 1905 m. gruodžio 4-5 d. įvyko Didysis Vilniaus Seimas, kuriame dalyvavo apie 2000 atstovų iš Lietuvos, lietuvių kolonijų Rusijoje, Ukrainoje, Lenkijoje, Latvijoje ir

kuriam J. Basanavičius pirmininkavo. Lietuvos valstybės atkūrimo požiūriu svarbiausia, kad priimtąją rezoliuciją Didžiojo Vilniaus Seimo atstovai caro valdžios pareikalavo plačios autonomijos etnografinėi Lietuvai, visuotinu balsavimu renkamo Seimo Vilniuje.

1906 m. parengė dokumentą, kuriuo įrodinėjama, kad yra būtina prie Lietuvos prijungti Suvalkų guberniją, gynė lietuvių kalbos teises bažnyčiose. Nuo 1907 m. rūpinosi mokslo organizavimu – įsteigė jau minėtą Lietuvių mokslo draugiją, būrė studentų būrelius į vieningą organizaciją, steigė mokyklas. Kauno universitetas, pagerbdamas daktaro mokslinę veiklą, skyrė jį Garbės nariu ir profesoriumi.

1913 m. J. Basanavičius kartu su Valstybės tarybos nariu M.Yču išvyko į Ameriką rinkti aukų Lietuvių mokslo draugijos ir Dailės draugijos namams statyti.

Pirmąjį pasaulinį karą ir pokarį J. Basanavičius praleido Vilniuje, rinkdamas medžiagą apie vokiečių okupacinį laikotarpį. 1917 m. pirmininkavo Lietuvių konferencijai, buvo išrinktas Lietuvos Tarybos nariu. **Jo laikinai pirmininkaujama Lietuvos Taryba 1918 m. vasario 16 d. paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.**

Dr. J. Basanavičius sulaukė beveik visų savo tautinių ir politinių svajonių išsipildymo, nors gyvendamas lenkų okupuotame Vilniuje, neregėjo suvienytos Lietuvos. Mirė Vilniuje 1927 m. vasario 16 d., palaidotas Rasų kapinėse.

Parengė Augustė Vykantė Bartkutė

Tragiškasis Lietuvos puslapis

1951 metų „Rudens“ trėmimų 60-osioms metinėms

Tarp tragiškų lietuvių tautai istorijos laikų 1944–1953 metai buvo vieni sunkiausių. Po 1941 m. birželio trėmimų atėjusi antroji sovietų okupacijos banga toliau alino tautos jėgas, rengdama masiškus trėmimus į Sibirą. Po didžiųjų 1948 ir 1949 metų deportacijų sekė nauji trėmimai. Siekdama kuo greičiau užbaigti prievartinę kolektyvizaciją, okupacinė sovietų valdžia 1951 metų rudenį ėmėsi dar vienos represijų bangos, surengdama trečiąją didelę pokario trėmimų operaciją, nukreiptą vien prieš kolektyvizacijai nepasidavusius ūkininkus. 1951 m. spalio 2–3 d. sovietų okupuotos Lietuvos teritorijoje vyko trėmimai kodiniu pavadinimu „Osen“ („Ruduo“). Jų metu į Krasnojarsko kraštą ištremta daugiau nei 16 tūkst. žmonių, tarp jų net apie 5 tūkst. vaikų. Tų trėmimų tremtiniai iš Lietuvos sudarė beveik 50 proc. visų tremtį patyrusių Sovietų Sąjungos respublikų gyventojų. Šie 1951 metų trėmimai įvykdyti tik Lietuvoje – Latvijoje ir Estijoje jų nebuvo.

Tai galėjo būti ir kerštas vis dar tebevykstančiam antisovietiniam partizaniniam judėjimui, o kartu ir tautos gąsdinimas, pajutus, kad partizanų pasipriešinimui suduotas smūgis – juk vos prieš mėnesį buvo likviduotas vienas garsiausių to pasipriešinimo vadų Juozas Lukša, su keliais kitais desantininkais lėktuvu parsraidintas iš užsienio. Jau kitą dieną po J. Lukšos ir jo bendražygių likvidavimo, SSRS Ministrų Taryba priėmė 1951 m. rugsėjo 5 d. nutarimą „Dėl buožių ir jų šeimų iškeldinimo iš Lietuvos SSR“. Siekta galutinai sunaikinti ūkininkų struktūrą, iki tol padėjusią jau gėstančio partizaninio pasipriešinimo dalyviams.

Iki 1951 metų pradžios daugiau nei 89 proc. visų ūkių buvo suvaryta į 4471 kolūkį. Šįkart tremiamųjų sąrašus „leista“ sudarinėti vietinei administracijai ir partijos komitetams, o nebe MGB padaliniais. Kaip pasirodė, „savięji“ buvo negailestingi tautiečiams – 4215 šeimų, arba 14 950 žmonių, buvo pavadinti „buožėmis“, nors daugiau nei pusė jų jau buvo įstoję į kolūkius. Jeigu valstiečių šeima netiko būti įrašyta į „buožes“, joms priklijuotos „buožių pakali-

kų“ etiketės. Iš viso į trėmimų sąrašus buvo įrašyta 5001 šeima.

Skirtingai nuo ankstesnių vežimų, kurie buvo vykdomi savaitgaliais, 1951 metų „rudens“ operacija prasidėjo ankstų antradienio rytą. Spalio 2–3 dienomis paskutiniam dideliame trėmimui vykdyti buvo mobilizuotos milžiniškos pajėgos: daugiau nei 15 tūkst. MGB darbuotojų, kareivių, karininkų, strībų bei 8 tūkst. sovietinių ir partinių aktyvistų, sudarę 2600 „operatyvinių grupių“, šukavo kaimus, pagal sąrašus ieškodami „buožių“ ir „buožių pakalikų“ šeimų. 1951 m. spalio 2 d. iki vidurnakčio visoje Lietuvoje paimitos 3992 šeimos (15041 žmogus), spalio 3 d. – dar tūkstantis žmonių. Ir kai jau buvo surinkta 16 150 žmonių (5278 vaikai, 577 moterys ir 5090 vyrų), ešelonai išvyko į tremties vietas Krasnojarsko krašte. Liko neištremti 2395 žmonės, kurių emgėbistai nerado gyvenamosiose vietose (iš jų 121 jau buvo miręs, 13 anksčiau ištremta, 91 suimtas, 53 pabėgo trėmimo metu). Tremties vietų nepasiekė 39 vaikai. Jų mirtys paženklino visą lietuvių kelią į Sibirą.

Prisiminus „Osen“ operacijos Lietuvoje aplinkybes, būtina apžvelgti ir visų trėmimų padarytą žalą lietuvių tautai. 1946–1952 m. į tremties vietas Sovietų Sąjungoje buvo išsiųsti 676 835 žmonės, kurie MVD ir MGB dokumentuose pavadinti „specialiai perkeltais asmenimis“. Beveik kas šeštas tremtinys buvo lietuvis, o kai kuriais metais (1948 ir 1951 m.) lietuviai sudarydavo net pusę visų tremtinių. Daugybė lietuvių buvo išvežta į GULAG-o lagerius ir kolonijas. Jie visada sudarė absoliučią daugumą komunistinio genocido aukų. Didžioji dalis lietuvių, latvių, estų ir vakarų ukrainiečių buvo laikomi tremtyje iki pat 1958 metų, nes būtent šių tautų tremtiniai buvo pripažinti ypatingai pavojingais. Kai 1954 m. Maskva leido vaikų nebelaikyti tremtyje, o suaugusiems – specialiose komendantūrose registruotis tik kartą per metus, bei planavo paleisti iš tremties vyresnius nei 55–60 metų amžiaus, nepagydomai sergančius žmones ir invalidus, lietuvių tai nelietė.

Į tremties vietas vien tik 1945–1952 m. buvo išgabenta daugiau kaip 32 tūkst. vaikų (5 tūkst. žuvo tremtyje). Jie buvo įrašyti į tremtinių sąrašus, į kuriuos pakliuvo ir dar negimę vaikai – numatyta įrašyti ir gimusius tremtinių vyrų šeimose. Sovietų valdžia siekė bet kuriomis priemonėmis palaužti tremiamųjų valią kaip nors sugrįžti į tėvynę. Tam buvo leidžiami atskiri įstatymai ir įsakymai. 1946 m. sausio 6 d. SSRS NKVD Specialiųjų tremtinių skyriaus viršininkas savo atsakyme NKVD Molotovo srities valdybos Specialiųjų tremtinių skyriaus viršininkui paaiškino, kad į „tremtinių įskaitą reikia įrašyti vaikus, kurie gimė tremtinių vyrų ir netremtinių moterų šeimose. Į įskaitą neįrašyti vaikų, gimusių tremtinių moterų ir netremtinių vyrų šeimose“. Ėmus griežtinti tremtinių laikymo režimą, 1949 m. rugsėjo mėn. buvo dar labiau sukonkretinta prieš lietuvius ir kitas „nepatikimas“ tautas (čečėnus, latvius, estus ir kt.) nukreipta politika. Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ministras S. Kruglovas ir generalinis prokuroras Safonovas nustatė tremtinių vaikų įrašymo bendron tremtinių įskaiton (t. y. amžinai tremčiai) tvarką. Mišrioje tremtinių ir netremtinių šeimose gimę ir sulaukę 16 metų vaikai gavo teisę pasirinkti tėvo arba motinos tautybę. Pasirinkę tėvo tremtinio arba motinos tremtinės tautybę, buvo įrašomi į tremtinių įskaitą, o pasirinkę netremtinių tautybę – neįrašomi. Tiesa, tai lietė tik mišrių šeimų vaikus. Taip buvo skatinamas nutautėjimas. Jaunoji karta, atsisakiusi savo tautybės, kalbos, kultūros, galėjo išvengti tėvų likimo.

Surasti iš tremties vietų pabėgę šešiolikos metų nesulaukę vaikai buvo siunčiami į tėvų tremties vietas, o jeigu tėvai mirė – siunčiami į vaikų namus. Šešiolikmečiai ir vyresni bėgliai buvo baudžiami 20 metų katorgos, o kad nebūtų norinčių juos slapstyti, numatyta 5 metams atimti laisvę tremtinių ir jų vaikų globėjams (ar tiems žmonėms, kurie padės įsikurti gimtinėje). Šiuo atžvilgiu lietuvių tremtinių slapstytojai buvo sulyginti su rezistencijos dalyvių rėmėjais, kurie taip pat už partizanų slapstymą buvo grūdami į kalėjimus ir lagerius. Kad neliktų jokios galimybės lietuvių vaikams išvengti tremties (net atsisakant tėvų tautybės), 1953 m. vasario 16 d. paskutinį kartą papildytas 1949 m. įsakymas: „Vaikai, kurių tėvai yra iki gyvos galvos ištremti specialieji tremtiniai, kad ir kokią pasirinktų tautybę, sulaukę 16 metų turi būti įrašyti į tremtinių įskaitą“. Taip dėl nuosekliai vykdytos genocido politikos tremtyje numarintas 4071 lietuvių vaikas (1945–1950 m.), o tremtinių gretas papildė 689 tuo laikotarpiu Sibire gimę lietuvių vaikai. Net pakeitus politiką tremtinių atžvilgiu atsiskleidžia tremtinių tautybės svarba: 1953 m. liepos 6 d. vidaus reikalų ministrui S. Kruglovui

pasiūlyta „paleisti iš tremties rusų, ukrainiečių ir kitų tautybių moteris ir jų vaikus (...), jei vyrai rusai arba iš netremtų tautų“ (lietuviai priskirti tremtoms tautoms). Apie jokių „buožes“, „nacionalistus“ nekalbama. Taigi buvo vykdomas akivaizdus genocidas prieš tautą.

Sunkus darbas, nepritekliai, badas vertė tremtinius ieškoti išsigelbėjimo slapstantis tėvynėje. Iki 1949 m. iš tremties vietų pabėgo 1722 lietuviai, iš kurių 1070 buvo sulaikyti. 600 bėglių buvo įkalinti lageriuose, 470 grąžinti į tremties vietas. Bėglių medžioklė niekada nenutrūko. Kas mėnesį Lietuvoje MGB susekdavo ir suimdavo keliasdešimt bėglių. Iki 1949 m. masinių trėmimų buvo sulaikyta dar 219 bėglių sausio-kovo mėn.). Tremtinių kontrolei ir terorizavimui sustiprinti Buriatijoje, Irkutsko srityje ir Krasnojarsko krašte buvo steigiamos naujos specialiosios komendantūros. Komendantai ne tik tvarkė tremtinių apskaitą, bet ir galėjo suimti kiekvieną, įtariamą antisovietine veikla. Lietuviai dėl to ypač kentėjo. Nors 1949 m. sausio-kovo mėn. jie sudarė tik 2 proc. visų Sovietų Sąjungos tremtinių, bet iš 4285 suimtų, lietuvių buvo 250, arba 5,8 proc. Dar 919 lietuvių tremtinių buvo įkalinta. Taip persekioti lietuviai Sibire pamažu buvo naikinami. Jų mirtingumas buvo dukart didesnis negu kitų tautybių tremtinių: iš 11 479 tremtyje numarintų žmonių – 482, arba 4,2 proc., buvo lietuviai (1949 m. sausio-kovo mėn.). Remiantis turimais MVD ir MGB dokumentais galima nustatyti, kad iš 118 tūkst. 1945–1952 m. tremtinių, 1953 m. sausio 1 d. buvo likę 98 286 žmonės. Taigi tremtinių sumažėjo 20 tūkst. Kaip „neteisingai ištremti“ (kai kurie kolaborantų giminaičiai ir kt.) buvo paleisti keli šimtai žmonių. Dar apie tūkstantis tremtinių už įvairias „bausmes“ buvo kalinami arba žuvo lageriuose. Tremtinių padaugėjo ir gimus apie 2 tūkst. vaikų. Iš viso 1945–1952 m. lietuvių tremtinių žuvo 11–16,5 tūkst. Negalutiniais duomenimis, 1953–1958 m. tremtyje mirė dar apie 3500 žmonių. 20 tūkst. tremtyje žuvusių lietuvių papildė sovietinio genocido aukų sąrašą. Vaikai dažniausiai mirdavo nepakėlę pirmosios tremties žiemos. Tai – vienas baisiausių lietuvių tremties istorijos puslapių.

Maskvoje puikiai suprato, kad tremtinių sugrįžimas į visą dešimtmetį kraujavusią Lietuvą pastoviai gaivintų antisovietines nuotaikas, todėl tremtinių sugrįžimas buvo nuolat stabdomas. Trečdalis trėmimų aukų buvo vaikai – tai rodo, jog Lietuvos gyventojų naikinimas pirmiausia buvo nukreiptas prieš lietuvių tautą, siekiant palaidoti Lietuvos nepriklausomybės idėją. Vienu sovietinės genocidinės politikos metodų – „tremtimi“ – lietuvių tautai padaryti nuostoliai prilygsta kalinių naikinimui mirties stovyklose. Iš 132 tūkst. žmonių, kuriuos 1941–1952 me-

tais išvežė į „amžiną“ tremtį, net 28 tūkst. žuvo nuo ligų, bado, nepakeliamo darbo. Tik 1963 m. gruodžio mėn. iš tremties paleisti paskutiniai keli tūkstančiai lietuvių. Bet apie 50 tūkst. žmonių ilgai neturėjo galimybės sugrįžti arba visiškai negrįžo į Lietuvą. Grįžusiems buvusiems tremtiniais ir politiniams kaliniams buvo ištisas draudžiamų profesijų sąrašas. Jiems beveik visiškai užkirstas kelias išvykti už Sovietų Sąjungos ribų. Sugrįžusieji iš Sibiro neatgavo savo turto, o KGB įgyvendino tokias priemones, kaip buvusių tremtinių ir politinių kalinių „kompromitavimas ir moralinis politinis izoliavimas“. Sovietizacijos procesą lydėjęs genocidas sunaikino ne tik žmones, bet ir ištisus lietuvių visuomenės sluoksnius su visa jų puoselėta kultūra, turtu, visuomenine įtaka.

1951 metais išvežusi paskutinius kolūkių „priešus“, sovietinės Lietuvos valdžia galėjo skelbti, kad

kolektyvizacija Lietuvoje pagaliau baigta ir joje nebeliko privačios gamybos priemonių nuosavybės. Taip nebeliko jokių kliūčių įtvirtinti kolūkinę baudžiavą, iš kurios ištrūkti buvo labai sunku, netgi neįmanoma – kolūkietis dar ilgai net negalėjo išstoti iš kolūkio, negavęs visuotinio jo narių susirinkimo pritarimo. Įtvirtinus visiems privalomą atidirbti darbadienių skaičių, už kurį nebuvo mokama nė simbolinio atlyginimo, galutinai atimta galimybė. Vyrų kasmet turėdavo atidirbti kolūkyje po 150, moterų – po 100 dienų. Tuo metu, smunkant gamybai, atlyginimas už tokį darbą vis mažėjo. 1948 metais už darbadienį vidutiniškai buvo mokama po 5,6 kilogramo grūdų ir 16 kapeikų, o 1953 metais – jau vos po 1,1 kilogramo grūdų ir tik po 6 kapeikas.

Parengė Linas Šalna

Apie moksleivių rezistenciją sovietinės okupacijos metais

Eugenijus Rimvydas Stancikas,
Laisvės kovų dalyvis

Šiomet minime didžiųjų tautos netekčių metines sukaktis, kurios neatšiejamai susijusios su pasipriešinimu okupantams. Kaip žinoma, pasipriešinimas buvo tiek aktyvus (ginkluotas), tiek ir pasyvus (rezistencinis). Jei ginkluotas pasipriešinimas yra daugmaž ištirtas, tai neginkluotas pasipriešinimas ištirtas menkai. Šiuo metu plačiau žinoma yra tik viena neginkluoto pasipriešinimo studija – Juozapo R. Bagušinsko knyga „Lietuvos jaunimo pasipriešinimas sovietiniam režimui ir jo slopinimas“, V.1999 m. Tenka pripažinti, kad rezistencija buvo nemažos masto pasipriešinimas, už kurį nukentėjo didelė dalis Lietuvos jaunimo ir jai, mano nuomone, turėtų būti skirta daugiau dėmesio. Ypač svarbu, kad apie ją daugiau sužinotų dabartinis mūsų jaunimas.

Kaip buvęs neginkluoto pasipriešinimo dalyvis – moksleivių pagrindinės antisovietinės organizacijos „Laisvojo Lietuvos jaunimo tautinis susivienijimas“ narys, noriu nors trumpai pasidalinti mintimis apie moksleivių rezistenciją sovietinės okupacijos metais.

Labai dažnai dabartiniam jaunimui kyla klausimas, kas iššaukė tokį masinį jaunimo pasipriešinimą okupantams? Man atrodo, kad visų pirma tai, kad jaunimas, gimęs laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje, troško ir toliau tokioje Lietuvoje gyventi. Štai 1941 m. vasario 16 d. Kaune pasirodžiusiame gimnazistų atsisaukime į jaunimą rašoma: „Lietuva amžiais kovojusi už laisvę, 22 metus gyvenusi laisvėje, už ją kovos

ir toliau tiek iš vidaus, tiek iš viso pasaulio kraštų. Lietuva nebus vergų šalimi, nes, kas siekia laisvės, tas nėra vergas. Mes pasiryžę žūti bet ne vergauti“.

Pradžioje ypač aktyviai į pasipriešinimo kovą įsijungė okupantų panaikintų organizacijų nariai: skautai, jaun lietuviai, pavasarininkai, ateitininkai, šauliai. Kūrėsi ir naujos organizacijos, kaip Lietuvos išlaisvinimo sąjunga, turėjusi 72 jaunimo būrius visoje Lietuvoje, o taip pat ir kitos skaitlingos organizacijos: Lietuvos laisvės kovotojai, Laisvės žvalgai, Laisvės sargai, Geležinio vilko ir kitos.

Pasipriešinimo sovietiniam okupantui ryžtas atvedė moksleivius, studentus ir kitą jaunimą į 1941 m. birželio mėn. sukilėlių gretas.

Iš archyvinių dokumentų žinome, kad 1940-1941 metais NKVD susekė 75 jaunimo pagrindines antisovietines organizacijas, kurioms priklausė apie 36000 narių. Tarp jų buvo 34 moksleivių ir studentų pagrindinės organizacijos.

Pasipriešinimas reiškėsi okupantų politinių renginių ignoravimu, Vėlinių minėjimu, pakiliu Vasario šešioliktosios šventės šventimu, tautinių trispalvių iškėlimu, ranka rašytų ir spausdintų atsisaukimų platinimu. Vien tik 1940 m. rugsėjo mėn. Kaune pasirodė virš 50 pavadinimų atsisaukimų, nukreiptų prieš okupantus ir jų talkininkus bolševikų partijos narius.

Antros sovietinės okupacijos metais, prasidėjus masinėms represijoms prieš lietuvių tautą, jaunimas dar aktyviau įsijungė į rezistencinę veiklą. Daugumos besikuriančių organizacijų tikslas buvo padėti Lietuvos partizanams, organizuoti moksleivius ko-

vai su bolševizmu. 1948 m. pasirodęs „Laisvės varpas“ rašė:

„Moksleivi, Tave šaukia milžinkapiai, tave šaukia brolių-kankinių kapai, tave šaukia tūkstančiai lietuvių tremtinių, tave šaukia motinų ašaros...“

Tavo kelias, tai vienintelis ir aiškus kelias, didvyrių protėvių pradėtas, tėvų ir brolių savanorių krauju aplaistytas kelias. Tai kovos už Lietuvos laisvę kelias...“

Ir tūkstančiai moksleivių, studentų pasuko tuo keliu. Jus vedė patriotinis nusiteikimas, ryžtas dalyvauti Tėvynės vadavimo kovoje padedant broliams ir tėvams partizanams, politiniams kaliniams, tremtiniais, protestas prieš okupantų vykdomą tautos naikinimą, prieš komunistinės komjaunimo organizacijos kūrimą.

Beveik kiekvienoje Lietuvos mokykloje kūrėsi moksleivių pagrindinės antisovietinės organizacijos, o tokiose, kaip Panevėžio, Šilutės ir Ukmergės gimnazijos įvairiu laiku veikė net po tris pagrindines organizacijas. Tenka pasakyti, kad moksleiviai neišsigando sovietų vykdomų represijų ir nenuleido rankų, Štai Krekenavos gimnazijos moksleivis- rezistentas ir poetas Č. Čemnolonskis tuo metu rašė:

*Ištylėti galima meilę,
Nors ji būtų ir nelaiminga,
Tik ne budelio aštrų peilį,
Kuris kasdien į krūtinę sminga.
Galima smūgį ištylėti,
Sūrų kraujo skonį ant lūpų
Tik ne kūdikių mirtį lėtą,
Kuriuos tremtinės motinos supa.*

Moksleivių rezistencinė veikla iššaukė didžiules sovietinių represinių struktūrų represijas. KGB archyvo duomenimis 1945-1988 metais okupuotoje Lietuvoje buvo išaiškinta 316 pagrindinių antisovietinių organizacijų, suimta ir nuteista 3285 jų nariai. Nėra pilnutinai aišku, kiek jų iš viso buvo nužudyta suėmimo metu, nes vien tik 1947 m. suimant jaunimo organizacijų narius buvo nušauti 39 asmenys.

Iš minėtame archyve esančių MGB-KGB ataskaitų žinoma, kad iš viso buvo represuota (įkalinta, išvežta) apie 54000 moksleivių. Vien tik 1948 m. gegužės 22-23 d. d. trėmimo metu į tolimuosius SSRS rajonus buvo išvežti 39193 asmenys, tarp kurių buvo 11956 moksleiviai.

Moksleivių ir studentų aktyvi rezistencinė veikla, jų aiškus nusistatymas prieš okupantų vykdomą veiklą Lietuvoje vertė okupantus aktyviai stebėti mokyklas ir kurti prieš patriotiškai nusiteikusius moksleivius kartais protu sunkiai suvokiamas provokacijas, organizuojant moksleivių verbavimą ir pajungimą dirbti savo tikslams, atvirai išduodant savo draugus arba verčiant juos kurti fiktyvias pagrindines organizacijas ir dirbti „tamsoje“, padedant čekistams išaiškinti priešišškai sovietų valdžiai nusiteikusį jaunimą. Ši sovietinių represinių struktūrų veikla dar visai netyrinėta ir niekur neapibendrinta.

Paminėjau tik keletą faktų iš Lietuvos moksleivių rezistencinės veiklos. Manau, kad ši veikla turėtų būti išsamiai išnagrinėta, kaip plataus masto pasipriešinimas okupantams. Juk apie tai būtina turi žinoti laisvos Lietuvos jaunimas.

Gerinti Lietuvos žemės fondo valdymą

Inž. Valensas Čeginskas

Atstačius nepriklausomybę, Lietuvos žemės fondu – Tautos egzistencijos pagrindiniu turtu – žemės, miškų ir vandenų racionalaus naudojimo ir tvarkymo reikalais mažai rūpinamasi. Svarbiausiu respublikiniu rūpesčiu laikoma tik kaip nors, bet kaip grąžinti žemę savininkams, ir visos žemėnaudos problemos neva būsią išspręstos.

Per pastaruosius dvidešimt metų neatliekami labai svarbūs – tarpukario nepriklausomoje Lietuvoje ir net sovietiniais metais vykdyti Valstybinės žemėtvarkos darbai – respublikos apimtimi žemės fondo naudojimo, atskirų kraštovaizdžio bei žemės naudmenų sudėties keitimo, kartografavimo ir inventurizavimo, žemės naudmenų ekonominio įvertinimo (rūšiavimo), apskaitos ir analizės, ištisų regionų (kaimų) žemės naudojimo išplanavimo bei kiti darbai. Nekaupiami respublikos žemėnaudai gerinti reika-

linga informacija. Net ankstyvesniais dešimtmečiais atliktų tyrinėjimų svarbi archyvinė medžiaga naikinama.

Grąžinant žemę savininkams, suformuojama Lietuvos žemės fondo žemėvalda ateičiai. Tačiau, nors iš valstybės biudžeto tam skiriama daug lėšų, šie darbai atliekami padrikai, be didesnės analizės ir daroma daug grubių klaidų; nėra reikalingos darbų kontro-

lės. Niekas respublikoje nežino, kada gražinimas bus užbaigtas, nes nėra atsakingųjų. Todėl suformuotos žemėvaldos esmingai neatitinka žemės racionalaus naudojimo ekonominių sąlygų reikalavimų, yra nekompleksiškos ar perdalintos nutolusiais atstumais, o tai lemia gaminamos produkcijos išlaidas bei savi kainą, apsunkina žemės naudojimą. Kai kurios žemėvaldos paliktos be privažiavimo kelių. Šių darbų metu neatribojami valstybės išimtinė teise valdytini žemės sklypai. Be apskaitos paliktos žemės atraižos, palikusios už suformuotų žemėvaldų ribų. Gausu geodezinių matavimo bei žemėvaldų kartografavimo netikslumų. Glaustai suminėtų trūkumų pašalinimas sudėtingas darbas ir ateityje pareikalaus daug specialistų darbo, išlaidų. Dėl to šiuo metu tarp gretimų žemės naudotojų esama daug ginčų.

Iki 1990 m. Lietuvoje valstybinės žemėtvarkos veiksmais sistemingai kas 10 metų (kiekvienais metais 5–7 administraciniuose rajonuose) buvo atliekama žemės naudmenų pakeitimo ir naujų inžinerinių statinių inventorizacija, atnaujinami žemėnaudų planai ir žemėlapiai, parengiamas žemės naudojimo balansas. Šie duomenys su išvadomis ir pasiūlymais buvo apsparstomi administraciniuose rajonuose ir teikiami svarstyti bei tvirtinti Vyriausybei. Tokių

duomenų pagrindu buvo rengiamos Lietuvos žemės fondo naudojimo gerinimo (melioracijos, miškų tvarkymo ir kt.) priemonės, planuojamas jų finansavimas, nustatomi mokesčiai, diferencijuojamos gamybinės sąlygos, atliekamas regionų planavimas ir t. t. Buvo siekiama, kad Lietuvos žemės fonde nebūtų mažinami vertingų žemės ūkio naudmenų plotai produkcijos gamybai, miškų plotai; planuojamos gamtos apsaugos priemonės privalomos ne tik valstybės valdomose, bet ir privačios nuosavybės žemėvaldose.

Pagrindiniai Lietuvos žemės fondo naudojimo valdymo aktualūs perspektyviniai klausimai ir dabar negali būti sprendžiami tik savivaldybėse ar atskirose ministerijose. Pavyzdžiui, suteikiant teisę užsieniečiams Lietuvoje pirkti žemę būtina tam pasirengti – valstybinės žemėtvarkos veiksmais nustatyti tvarką, kad nebūtų žemė išparduodama masiškai prie Palangos ar kitų stambių miestų, strateginių objektų, vandens telkinių, rekreacijos teritorijų.

Svarbūs respublikiniai žemėnaudos klausimai turi būti sprendžiami specialių tyrinėjimų ir moksliskai parengtų, vyriausybės patvirtintų projektų sąlygomis. Tam reikalinga kompetentinga Lietuvos žemės fondo valdymo valstybinė institucija.

Ar galima teisti už „neteisingą“ politiką?

Prof. Kęstutis Masiulis

Pasaulio politikai išgirdo netikėtą žinią iš Islandijos. Prieš teismą stėjo buvęs Islandijos premjeras Geiras Haarde, kuris kaltinamas savo veiksmais ar neveikimu sukėlus bankų krizę šalyje. Teismo procesas pasaulyje ir pačioje šalyje vertinamas prieštaringai. Ar gali būti teisiamas politikas už savo vykdytą politiką, net jei ji daliai žmonių atnešė žalos?

Ar yra „teisinga“ politika?

Politikos filosofai iš esmės sutaria, kad politika nėra nei gera, nei bloga, nei teisinga, nei neteisinga. Politika yra tiesiog politika. Vienam žmogui ar žmonių grupei vieni politiniai sprendimai gali būti palankūs, tačiau tuo pačiu kitiems žmonėms jie bus nepalankūs. Todėl politika yra kompromisų paieška. Be to, galima įvairiai traktuoti politinius veiksmus ir gauti įvairių vertinimų. Pavyzdžiui, jeigu apklausime ekonomistus, kaip jie vertina buvusios socialinės apsaugos ir darbo ministrės Vilijos Blinkėvičiūtės politiką, kai artėjant krizei buvo smarkiai didinamos socialinės išlaidos, tai daugelis sutiktų, kad tai buvo trumparegiški ir pražūtingi veiksmai. Tačiau socia-

liai pažeidžiami gyventojai patvirtins, kad p. Blinkėvičiūtės veiksmai buvo kuo geriausi.

Tačiau visuomenė su teiginiu, kad politika yra neutrali nenori sutikti. Žmonių miniai labai greitai tampa aišku, kurie politikai geri, kurie blogi, kokia politika yra teisinga, o kuri ne. Žmonių akyse vieni politikai yra teisingi, o kiti – ne.

Visgi tarptautinėje erdvėje politikų teismai vertinami kritiškai ir įtariai. Vyrauja nuomonė, kad demokratinėje valstybėje politikams taikoma tik politinės atsakomybės forma. Jie už savo kadencijos veiksmus atsako per rinkimus. Ar politika tinkama galutinai nusprendžia ne kitų šalių vadovai, ne ekspertai ir net ne mokslininkai, bet šalies rinkėjai. Kitaip nėra aišku, kas galėtų būti tas „objektyvus“ teisėjas, kuris įvertintų ar vakarykštė politika buvo teisinga?

Štai Ukrainoje dabartiniai valdantieji nutarė, kad buvusios premjerės Julijos Tymošenko vykdyta politika buvo nusikalstama. Politikė stėjo prieš teismą, tačiau kaip ją nuteisti ir už ką? J. Tymošenko kaltinama, kad pasirašė nenaudingą dujų pirkimo sutartį Ukrainai. Bet jeigu ji tos sutarties būtų nepasirašiusi, tai Ukrainai būtų nebetiekiamos dujos ir žmonės nebūtų turėję šildymo – ar tai būtų teisinga politika?

Taip klausia teismo kritikai. Tarptautinė bendruomenė tokį J. Tymošenko teismą laiko susidorojimu, opozicijos represavimu ir jį smerkia.

Politikai nėra neliečiamieji

Nereikia manyti, kad politikai išvis negali būti teisiami. Gali, ir jie yra teisiami, tačiau ne už politiką, bet už kriminalines, civilines ar administracines veikas, kurios pažeidžia įstatymus. Italijos premjeras Silvio Berlusconi teisiamas už santykius su nepilnamete, buvęs Prancūzijos prezidentas Žakas Širakas už fiktyvų įdarbinimą, Viktoras Uspaskichas už apgaulingą buhalterijos tvarkymą ir t.t.

Sudėtingiau yra su buvusiais diktatoriais, kurie teisinę sistemą priderina prie savo veiksmų, todėl bet kokia jų veikla teisiškai gali būti pateisinama. Buvę diktatoriai dažniausiai apkaltinami nusikaltimais žmoniškumui – tai reiškia, kad jų veiksmai buvo sąmoningai nukreipti susidoroti su civiliais. Irako vadovas Sadamas Huseinas nuteistas už tai, kad įsakė nužudyti daugybę kurdų, Muammarui Gaddafi greisia atsakomybė už susidorojimą su protestuotojais, analogiškai kaip ir Egipto prezidentui Hosni Mubarakui.

Ką parodys Islandijos teismas?

Grįžtant prie Islandijos įvykio, tai bus įdomus procesas, nes jis gali būti pamoka ir pavyzdys ateičiai.

Šiame procese yra daug klausimų, kurių aiškinimasis bus įdomus. Islandijos premjeras kaltinamas už „didžiulį aplaidumą“. Neaišku, kaip bus bandoma išmatuoti tą aplaidumą ir ar bus įrodinėjama, kad tas „aplaidumas“ buvo sąmoningas. Vargu ar kas tiki, kad buvęs premjeras buvo koks nors piktavališkas specialiai sumanęs pražudyti Islandijos ekonomiką.

Dar viena svarbi aplinkybė ta, kad dabar Islandiją valdo G. Haarde oponentai, kurie nėra abejingi bylos eigai. Jei būtų bus bandoma įtakoti politiškai, tai tokie veiksmai prieštarautų demokratijos principams, kad teisminė, vykdomoji ir įstatymų leidžiamoji valdžios yra atskirtos. Griežtai prieš tokį kišimąsi pasisako ir Europos žmogaus teisių teismas. Ir, galiausiai, neaišku, kaip toli tokie teismai galėtų nuvesti? Ar tai bus bandymas didinti politinių lyderių asmeninę atsakomybę už valdymo padarinius? Ar iš tokios praktikos bus galima mokytis? Ar tai tik teisinis akligatvis? Gal per kitus rinkimus G. Haarde partija laimės rinkimus ir sekdami precedentu nutars iškelti bylą dabartiniams valdantiejiems? Ir taip politikai galėtų teistis be galo, be krašto...

Islandija yra nedidelė, bet rimta valstybė su išvystyta demokratija, nepriklausomais teismais, todėl kitos demokratinės šalys žiūri į ją su smalsumu, kaip į partnerę, kurios demokratinė raida turi įtakos

kitoms demokratijoms. Teismo už politiką procesas parodys privalumus ir trūkumus ir privers kitus politikus susimąstyti.

Kadaise panašiai absoliutūs Europos karaliai žiūrėjo į Liudviko XVI teismą XVIII a. pab. Prancūzijoje.

Vladas Miniūs

Tavo paskutiniai žodžiai

*Kai Tu nešei tą sunkų kryžių
Ir aš žmonių minioj stovėjau,
Bet kaip ir visi jie nesiryžau
Ir Tau jo nešti nepadėjau.*

*Kai kraujo lašai Tau lašėjo
Nuo spyglių draskomos kaktos,
Kaip ir aš niekas neskubėjo
Nušluostyti Tau jos.*

*Kai pajutau aš Tavo žvilgsnį
Ir greitai nusukau akis,
Tai nuo tada skausmingai dilgsi
Ir blaškos nerimu širdis.*

*Tarsi ir man kareivio ietis
Tada būt smigus į krūtinę.
- Dabar ir tu su manimi kentėsi,-
Buvo Jo žodžiai paskutiniai.*

Dangira, 1941-ųjų tremtinė Su kuo kovojam

*Ko ginčijamės, mieli broliai?
Su kuo, prieš ką mes vis kovojam?
Beprasmingai keršto-pykčio šuoliai.
Ar ne per kreivą kelią klojam?*

*...Miškai, upeliai, kalvos, pievos –
Alsuoja, šaukiasi pagalbos.
Žmogeliai vargdieniai į Dievą,
Maldaujant klaupia, lenkia galvas.*

*Vaikų nebestebime, o senolius
Beveik jau spėjome pamiršti...
...Dorybės siekime, narsuoliai!
Juk turim žavią, gyvą širdį!*

*Juk turim protą, sielą, gėdą.
Tikėjimas mus amžiais veda.
Litanijas gražiausias giedam,
Tuo tikime, ką Dievas žada.*

*...Ko ginčijamės, mieli broliai?
Ko tarp savęs nepadalynam?
Gal liaukimės visi pakoliai
Dar savąją žemelę minam.*

LLKS žinios

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos internetinėje svetainėje www.llks.lt, kaip liudija statistika, lankytojų skaičius sparčiai auga.

Rugsėjo 9 – 12 dienomis, minint Lietuvos žmonių pirmųjų masinių trėmimų į alkaną ir šaltą Sibirą metines, Altajaus krašto lietuvių bendruomenės iniciatyva Barnaulo mieste surengta tarptautinė konferencija „**Lietuva – Sibiras – 70 m.**“ Konferencijoje apart gausios Altajaus krašto lietuvių bendruomenės dalyvavo Buriatijos, Jakutijos, Irkutsko ir Tomsko sričių, Krasnojarsko krašto atstovai. Dalyvauti konferencijoje, susitikti su buvusiais tremtiniais atvyko solidi vienuolikos žmonių delegacija iš Lietuvos. Jos nariai pagal savo kompetenciją atliko svarbius darbus, juolab, kad atvyko įvairių sričių specialistai. Delegacijai vadovavo prof. Arimantas Dumčius, LRS Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininkas, Lietuvos Gyventojų Genocido ir Rezistencijos Tyrimo Centro (LGGRTC) gen. direktorė Birutė Teresė Burauskaitė, atstovai iš Užsie-

nio reikalų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, verslininkai bei delegacijos siela tapusi Lietuvos Nacionalinio Operos ir Baletų teatro solistė Rasa Jukonytė.

Spalio 3 d. paminėtos LLKS nario, žymaus visuomenės veikėjo, feljetonisto, politikos apžvalgininko ir nuoseklaus antiglobalisto **Viliaus Bražėno pirmosios mirties metinės**.

Spalio 9 d. sukako 91 metai kai Lenkija, sulaužiusi Suvalkų sutartį, okupavo Vilnių ir Vilniaus kraštą. Minint šią Vilniaus dieną, buvo pagerbti Lietuvos savanoriai ir kiti kovotojai žuvę už Tėvynę.

Spalio 13 d. Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovėje buvo viešai pateikti LLKS nario **Edvardo Buroko** knygų ciklo „Pūtėme prieš vėją“ IV ir V tomai. Renginio dalyviai iš klausė knygų sutiktuvių proga skaitytus pranešimus, VĮKR vyrų choro „Aidas“ (meno vadovas prof. Tadas Šumskas) atliekamas patriotines dainas.

Užmaršties šešėlis

Spalio 3 d. siaurame artimųjų rate buvo paminėtos iškilaus politikos analitiko, publicisto, aktyvaus visuomenininko Viliaus Bražėno mirties pirmosios metinės.

Prieš metus iškilmingai, dalyvaujant patriotinių visuomeninių organizacijų bei Seimo nariams, su aukštos pagarbos ženklais Viliaus Bražėno palaikai buvo palaidoti greta jo žmonos Vilniaus Sudervės kapinėse prie antkapinio paminklo, kurį velionis žmonai ir sau pastatydino.

Visą savo sąmoningą gyvenimą žodžiu, plunksna ir ginklu skyręs Lietuvai, velionis paliko gilų pėdsaką Lietuvos išsilaisvinimo ir atkuriamojoje byloje, įamžino periodinėje spaudoje, knygose, pasisakymų vaizdo įrašuose. Deja, jo žodžiais „paskutinė“, knyga liko nebaigta (sukaupta ruošiniuose, kompiuteryje).

Po V. Bražėno mirties sužinota, kad velionis paliko testamentą, kuriame jo sąskaitose turimus pinigų po keliolika tūkst. litų bei materialųjį turtą paveldėjo šios organizacijos: Lietuvos laisvės kovos sąjūdis, Lietuvos Sąjūdis, Lietuvos Nepriklausomybės gynimo Sausio 13-osios brolija, Lietuvių fronto bičiulių sąjūdis, Lietuvos politinių kalinių ir tremti-

nių sąjunga, Viešoji įstaiga „Naujasis amžius“, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija, Lietuvos moterų lyga, Lietuvos politinių kalinių sąjunga, Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga, Lietuvai pagražinti draugija, Paramos ir labdaros fondas „Vaiko tėviškės namai“, Lietuvos laisvės kovų – Miško brolių – draugija“. Gavusių palikimą organizacijų garbės reikalas yra ruoštos V. Bražėno knygos ir monografijos apie velionio asmenybę ir jo veiklą išleidimas bei jų finansavimas.

V. Bražėno mirties metinių minėjimas tik siaurame artimųjų rate, jo paskutinė knyga palikta be dėmesio – nepelnytos užmaršties šešėlis.

Įsisiautėjančio globalizmo – sąmokslų prieš žmonių – akivaizdoje, kuri matome ne tik dirbtinai sukeltose pastarojoje pasaulinėje krizėje, bet ir kitokiuose pasauli purtančiuose reiškiniuose, V. Bražėno, kaip aktyvaus antiglobalisto palikimas, yra itin aktualus tautų ir jų valstybių išlikimui, todėl turi būti viešinamas, žinomas visuomenei, politikams, valstybių vadovams.

Viliaus Bražėno asmenybė ir palikimas deramo įvertinimo dar laukia.

Algimantas Zolubas

Tęstinis sąrašas

asmenų, kuriems pripažintas rezistentas teisinis statusas.

Vadovaudamasis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos 2011 m. rugpjūčio 31 d. posėdžio protokolo Nr. 2PD-207 išvadamis, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2011 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. 1V-153 pripažino teisinį statusą šiems pasipriešinimo okupacijai (rezistencijos) dalyviams:

Kario savanorio:

Jonui Gyliui, gim. 1925 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Jonui Jankauskui, gim. 1921 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Jurgiui Jankauskui, gim. 1923 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Antanui Jurkšai, gim. 1918 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Stanislovui (Stasiui) Jurkšai, gim. 1922 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Vladui Kasperavičiui, gim. 1922 m. Marijampolės apskr. Guobių k., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Albinui Kazakevičiui, gim. 1930 m. Marijampolės apskr. Pentupių k., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Vincui Kubiliui, gim. 1924 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Mykolui Vytautui Navasaičiui, gim. 1915 m. Marijampolės apskr. Šunskų vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Jonui Paulauskui, gim. 1916 m. Trakų apskr. Žaslių vlsč., (po mirties), Didžiosios Kovos apygardos partizanui, slap. Sukury, būrio ir kuopos vadui.

Mykolui Raibikiui, gim. 1914 m. Vilkaviškio apskr. Piliūnų k., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Juozui Rimkui, gim. 1926 m. Marijampolės apskr. Šilavoto vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Juliui Jaunučiui Seliokui, gim. 1927 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Stasiui Alfonsui Seliokui, gim. 1922 m. Marijampolės apskr. Sasnavos vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Jonui Stroliai, gim. 1917 m. Marijampolės apskr. Balbieriškio vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Viktorui Tamulaičiui, gim. 1928 m. Šakių apskr. Lekėčių vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Žalgirio rinktinės žuvusiam partizanui.

Stanislovui Urbaičiui, gim. 1920 m. Šakių apskr. Jankų vlsč., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

Stanislovui Vėbrai, gim. 1897 m. Ukmergės apskr. Ukmergės vlsč., (po mirties), 1941 m. birželio 22-28 d. sukilimo dalyviui. Kario laipsnis – vyresnysis puskarininkis.

Juozui Vilemui, gim. 1910 m. Telšių apskr. Papilio vlsč., (po mirties), partizanui, būrio organizatoriui ir vadui, 1944 m. vadovavusiam kautynėms su NKVD, suimtam, nuteistam mirties bausme ir mirties bausmė įvykdyta 1945 m.

Simonui Žitkui, gim. 1919 m. Marijampolės apskr. Pajiesio k., (po mirties), Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiam partizanui.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovyklose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. *Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.*

Redakcijos adresas: *Edvardas Burokas*, Architektų g. 14-60, LT-04119 Vilnius, tel. 244-46-19, el. paštas edvardasburokas@gmail.com

Redaktorius *Algimantas Zolubas*, Architektų g. 8-4, LT-04119 Vilnius, tel. 244-21-57, el. paštas a.zolubas@gmail.com

Bendradarbiams honoraras nemokamas. Rašinių turinys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Rašiniai ir nuotraukos negrąžinami.

„VARPAS“ internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=6381

Spaudinių pavidalu „VARPAS“ platinamas per LLKS skyrius.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)

Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;

Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 0249 2325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13 b, Vilnius. Tiražas 800 vnt.

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame: Europos parlamento narei Radvilei Morkūnaitei, esmingai rėmusiai šio numerio išleidimą, V. Lapėnienei (Reškutėnai) – 20 Lt, M. Šironienei – 50 Lt, A. Zalatoraitei – 30 Lt, R. Kaladytei – 20 Lt, J. Kuzmickaitei – 20 Lt, K. Ryliškienei – 20 Lt, D. Čerkienėi – 20 Lt, V. Masikoniui – 10 Lt, A. Valeikienei – 10 Lt, A. Liepaitei – 10 Lt, M. Liepaitei – 15 Lt, J. Bedžinskui – 200 Lt, E. Janulionytei 100 Lt (pervedimas), V. Baubliui – 100 Lt, G. Kraponui – 30 Lt, M. Vėbrienei – 100 Lt (pervedimas), J. S. Viltrakiui – 50 Lt, aukas per knygų pristatymą VIKR-je – 266 Lt, D. Černiauskienei – 20 Lt, A. Merkiui – 20 Lt, V. Gulikiui – 50 Lt (pervedimas), P. Patackui – 20 Lt.

Dėkojame už pervestus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Algimantui Stakėnui, Edvardui Burokui.

LAISVĖS KOVŲ DALYVIO:

Onai Marijonai Bardzilauskienei-Ražanskaitei, gim. 1934 m. Alytaus apskr. Kriaunių k., Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės Margio tėvūnijos partizanų ryšininkei.

Teodorui Gaveliui, gim. 1940 m. Alytaus apskr. Alovės vlsč., pasipriešinimo akcijų dalyviui, nuteistam už nepriklausomos Lietuvos valstybės tautinės trispalvės vėliavos iškėlimą sovietų okupacijos metu 1958 m. vasario 16 d.

Dariui Gražuliui, gim. 1969 m. Šiaulių m., pagrindinio spaudos platintojui, pasipriešinimo akcijų dalyviui.

Jonui Jakučioniui, gim. 1906 m. Kauno apskr. Garliavos vlsč., (po mirties), Lietuvos Respublikos atsargos karininkui, sukarintos organizacijos nariui, politinių organizacijų nariui, kuris iki 1940 m. birželio 15 d. veikė stiprindamas Lietuvos valstybės nepriklausomybę

ir dėl šios veiklos pirmosios sovietų (1940 – 1941 m.) okupacijos metu suimtas, įkalintas ir mirė 1942 m. įkalinimo metu. Atsargos kario laipsnis – leitenantas.

Kostui Paltanavičiui, gim. 1913 m. Marijampolės apskr. Kazlų Rūdos mstl., (po mirties), Dainavos apygardos partizanų rėmėjui.

Kazimierui Skučui, gim. 1934 m. Marijampolės apskr. Veiverių vlsč., pagrindinio spaudos bendradarbiui ir platintojui, pasipriešinimo akcijų dalyviui.

Marijonai Šiugždinytei, gim. 1926 m. Marijampolės apskr. Prienų vlsč., Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų rėmėjai.

Onai Urbienei-Ignatavičiūtei, gim. 1898 m. Raseinių apskr. Šimkaičių vlsč., (po mirties), Kėstučio apygardos partizanų ryšininkei.

Kazimierai (Kazei) Vėbrienei-Vareikytei, gim. 1904 m. Ukmergės apskr. Veprių vlsč., (po mirties), Didžiosios Kovos apygardos partizanų rėmėjai.

Neišnaudojama galimybė

Juozapas Palionis

Liūdime ir verkšlename, kad dėl girtuoklystės, savižudybių, plėšikavimų, korupcijos ir kitų negandų Lietuvos įvaizdis pasaulyje prastas. Įsivaizduojamas ar vaizdu įkūnijamas dalykas ir negali būti geras, jei vaizdas iš esmės yra blogas. Tačiau tarp įvaizdžio ir vaizdo yra grįžtamasis ryšis; jei įvaizdis gerinamas gali gerėti ir vaizdas (šunėką pavadinus gražiu vardu, jis tampa šauniu šuneliu).

Girdime įvairiausių siūlymų, projektų, kurie galėtų gerinti Lietuvos įvaizdį. Tačiau arba jie brangiai atsieina, arba yra neefektingi. Tačiau yra įvaizdžio gerinimo sritis, kuri valstybei nekainuoja, nes ją kaip paslaugą apmoka piliečiai. Tai – pašto atributika – pašto ženklai ir pašto vokai.

Jei sukurta esperanto tarptautinė kalba leidžia bendrauti įvairių tautybių žmonėms ta kalba ir raštu, tai filatelija yra tarptautinė kalba, išreiškiama vaizdais. Vaizdai ant voko ar pašto ženklo gali suteikti informaciją apie šalį, jos kultūrą, fauną, florą, iškilias asmenybes, reikšmingus įvykius. Tokią pašto atributiką galima vadinti mažaisiais ambasadoriais, pasiekiančiais šalis, kuriose net nėra mūsų pasiuntinybių ar atstovybių.

Filatelija seniai peržengė savo buvusią paskirtį. Pašto ženklai bei vokai, turėję tik vartotojišką reikšmę ir vertinti kaip atsiskaitymo už pašto paslaugas simboliai, peržengė šią paskirtį, tapo kultūros, jos paveldo dalimi, daugelio šios srities mėgėjų kultūrinio bendravimo pagrindu. Greta to, filatelija atlieka itin svarbią tautos, jos valstybės įvaizdžio kūrimo

ir plėtros misiją. Pašto siuntos su pašto atributika mūsų laikais jau per savaitę pasiekia atokiausius planetos kampelius. Antai Tasmanijos gyventojas, gavęs laišką iš Lietuvos su trispalve vėliava (tokių pašto ženklų Lietuvoje su žiburiu reikia ieškoti), sužino, kad šiaurės pusrutulyje nebėra LTSR, o jos vietoje Lietuvos Respublika su savo vėliava, o „tikras“ brazilas pradeda ieškoti savo šaknų Lietuvoje. Ir nuostabu, kad šie mažieji ambasadoriai, valstybės įvaizdžio kūrėjai pačiai valstybei nieko nekainuoja. Tačiau, jei vokai bei ženklai vienodi, standartiniai – šalies įvaizdis bus pilkas. Tokį pilką įvaizdį mūsų paštas kuria, nes įvairovės nesukuria; mažą nominalų, skurdus dizainas, prasta poligrafija.

Nežinau, ar kur girdėta, kad kokioje šalyje oficialiems pašto leidiniams būtų susikūrusi opozicija – operatyvi, geras pašto atributikos kūriniais oponuojanti filatelijos institucija. Lietuvoje, nors negausi, tačiau veikli tokia opozicija yra. Ji taip ir vadinasi – Filatelinė opozicija (FILOP), su kuria plačiau galima susipažinti internate.

Nesu kalbamos srities specialistas, nesu net filatelistas, tačiau nereikia tokiu ir būti, kad pamatytume mūsų pašto leidinių skurdą.

Gera žinoti, kad žiniasklaidoje negirdime priekaištų Lietuvos paštui dėl nekokybiškų paslaugų, smagu, kad šiandien gauname vakarykščiai išsiųstą laišką, tačiau nedovanotinas sąstingis pašto ženklų bei vokų leidyboje, šaukiasi aukščiausių valstybės institucijų dėmesio.

SPALIO 9 D. PAGERBTI LIETUVOS SAVANORIAI IR KITI KOVOTOJAI ŽUVĘ UŽ TĖVYNĘ

SEIMO RŪMUOSE – PRADINUKAI – BŪSIMIEJI SEIMO NARIAI

SPALIO 3 D. PAMINĖTOS VILIAUS BRAŽĖNO 1-OSIOS MIRTIES METINĖS

